

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

שולחן עגול: האופוזיציה בכנסת

ד"ר שחף זמיר

ד"ר חיים וייצמן

7.9.25

תפקידי האופוזיציה בדמוקרטיה

הצגת
אלטרנטיבה
שלטונית

ייצוג קולות
מגוונים
(מיעוט)

פיקוח וביקורת
על הממשלה

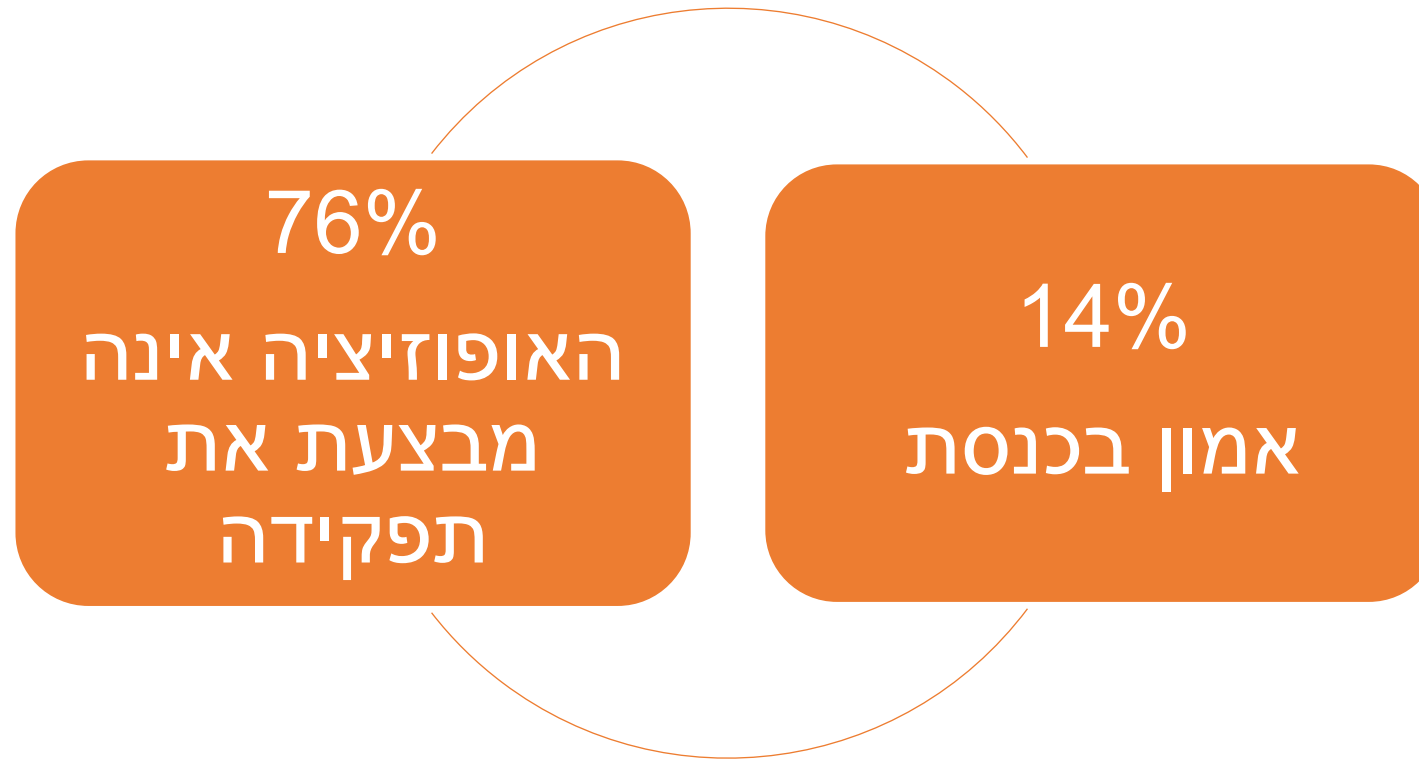

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן
אסטרטגיה

תחושות הציבור

בעיות מרכזיות בתפקוד האופוזיציה בישראל

פיצול וחוסר אחידות

חולשה מוסדית ופרוצדורלית

שחיקת התרבות הפרלמנטרית

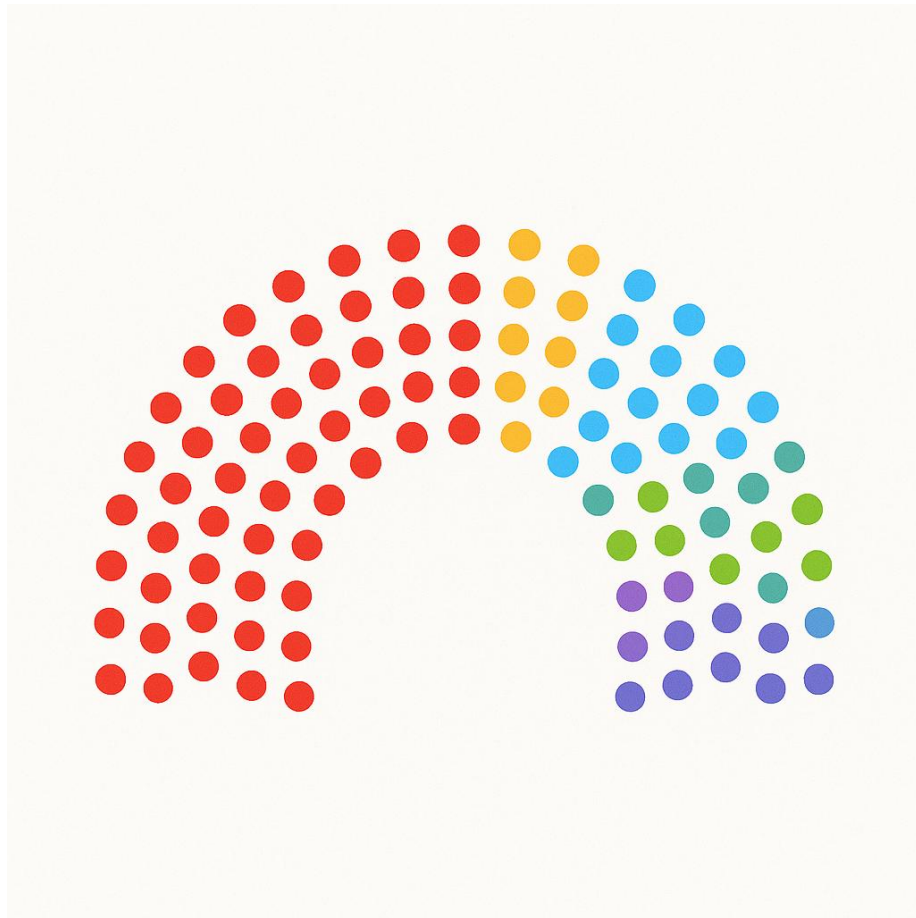
המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

פיצול וחוסר אחידות

- אפוזיציה הטרוגנית
- מפלגות ערביות מחוץ למשחק הפוליטי
- קושי בתיאום
- קושי ביצירת חלופה שלטונית

חולשה מוסדית ופרוצדורלית

חקיקה פרטית

- ריבוי הצעות חוק
- עומס על גורמי מקצוע ועל ועדות
- באה על חשבון פיקוח

היעדר תמיכה מקצועית

- צוות מקצועי מוגבל בוועדות ולכל ח"כ
- מגבלות המ.מ.מ.

ועדות

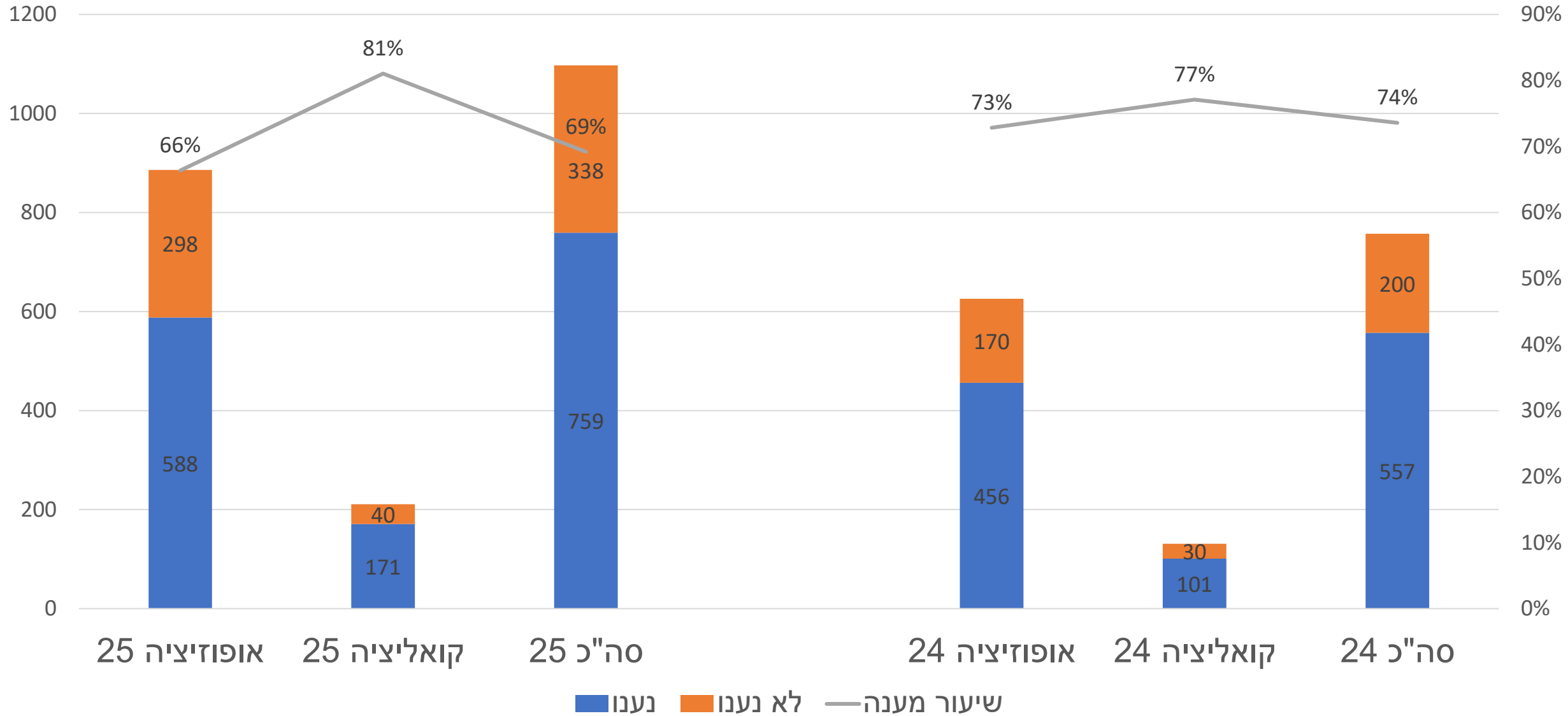
- לעיתים משמשות חותמת גומי
- הופעת נציגי ממשלה ומחסור במידע
- ריבוי ועדות ומשימות

חולשת כלי פיקוח מסורתיים

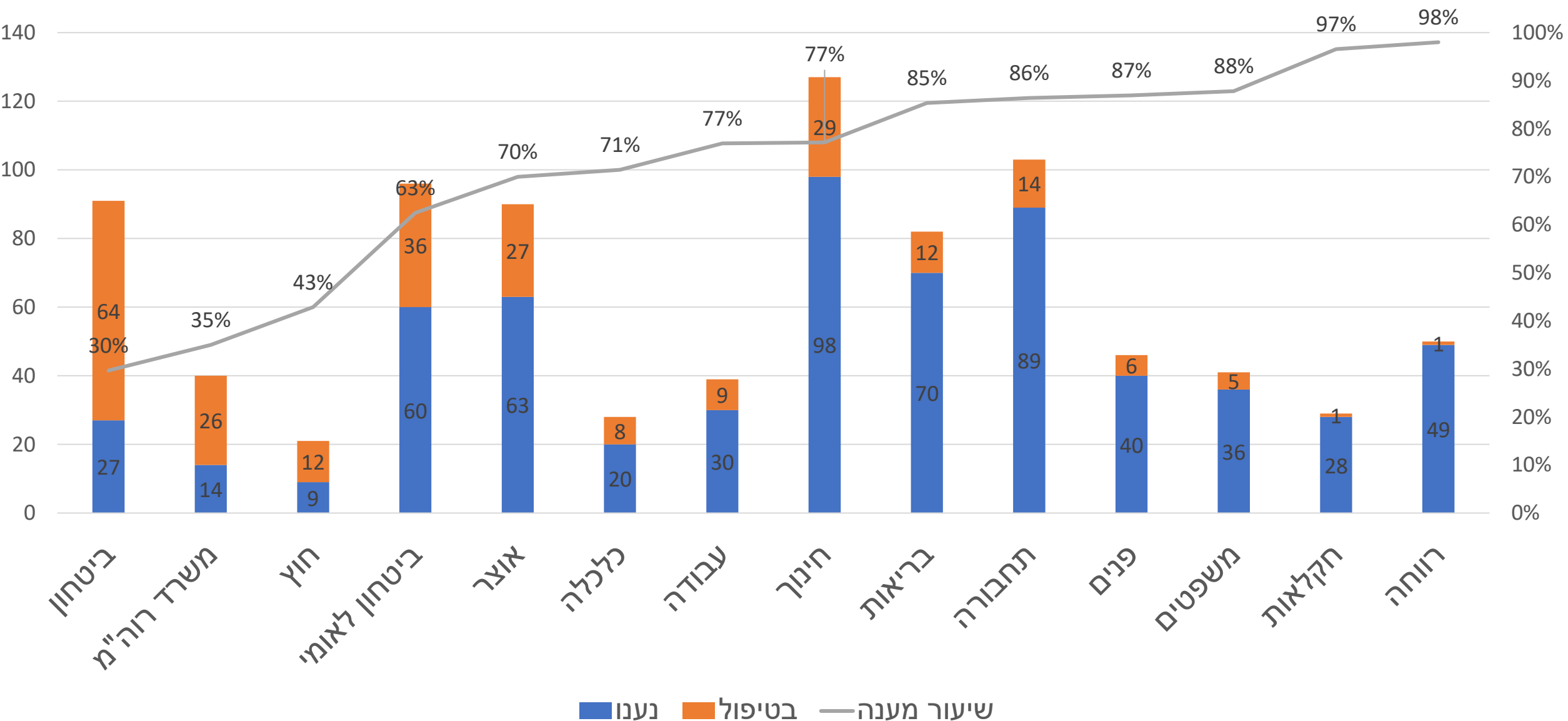
- שאילתות לא מקבלות מענה
- ריבוי הסתייגויות ללא דיון

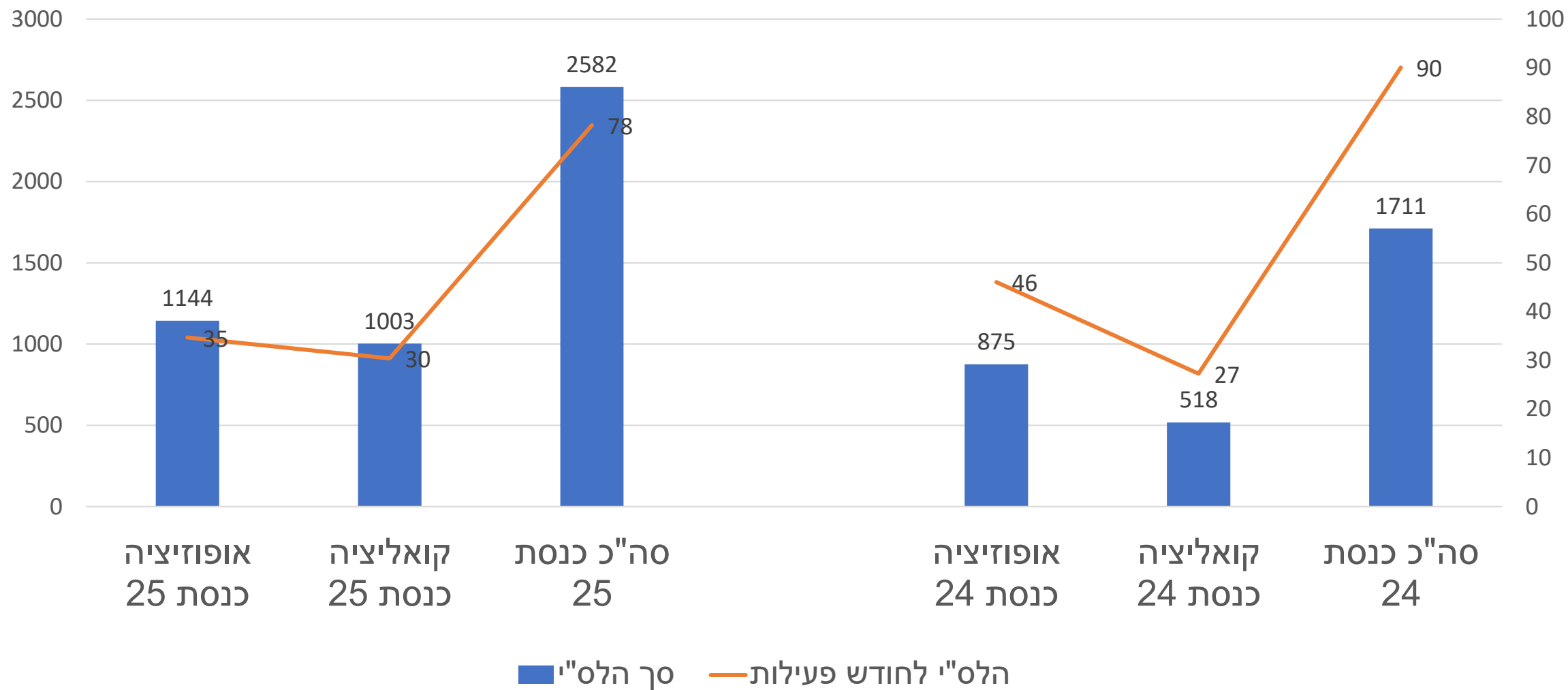
שאלות הכנסת ה-24 וה-25

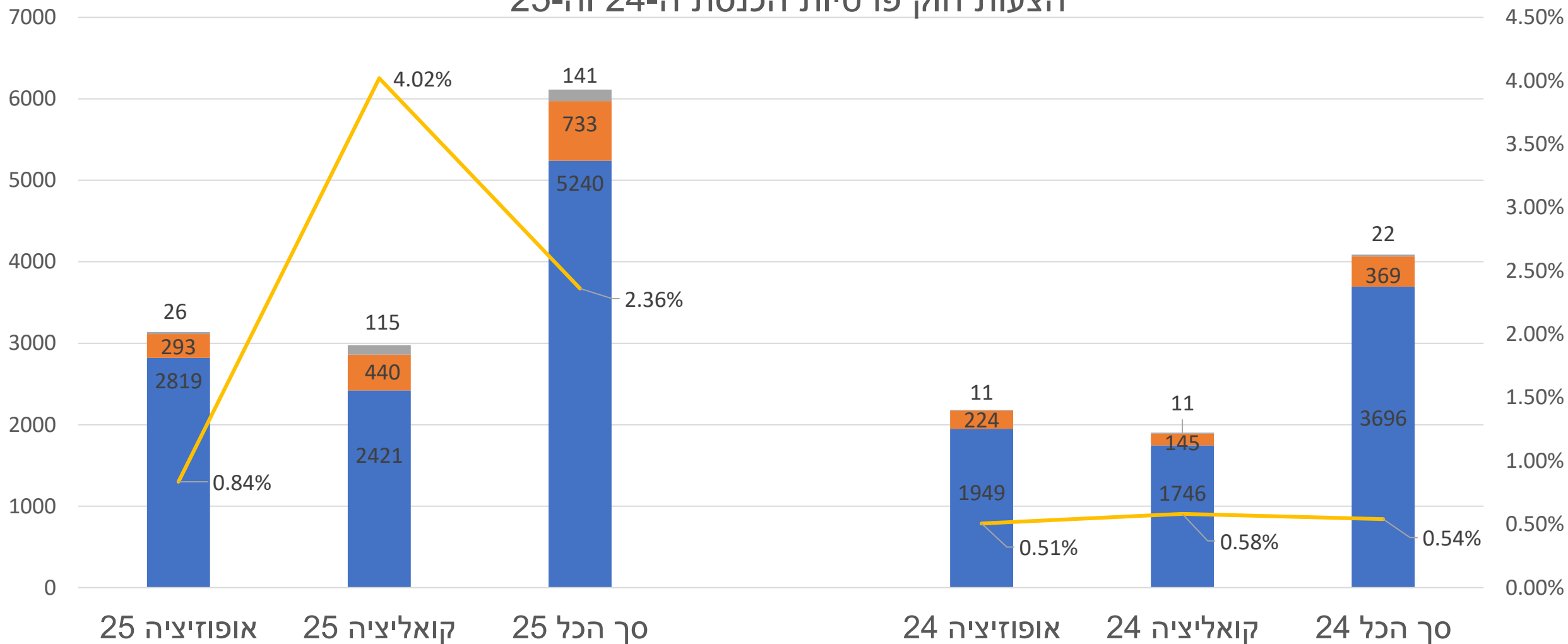
שאליות לפי משרדי ממשלה הכנסת-25

הצעות לסדר יום- הכנסת ה-24 וה-25

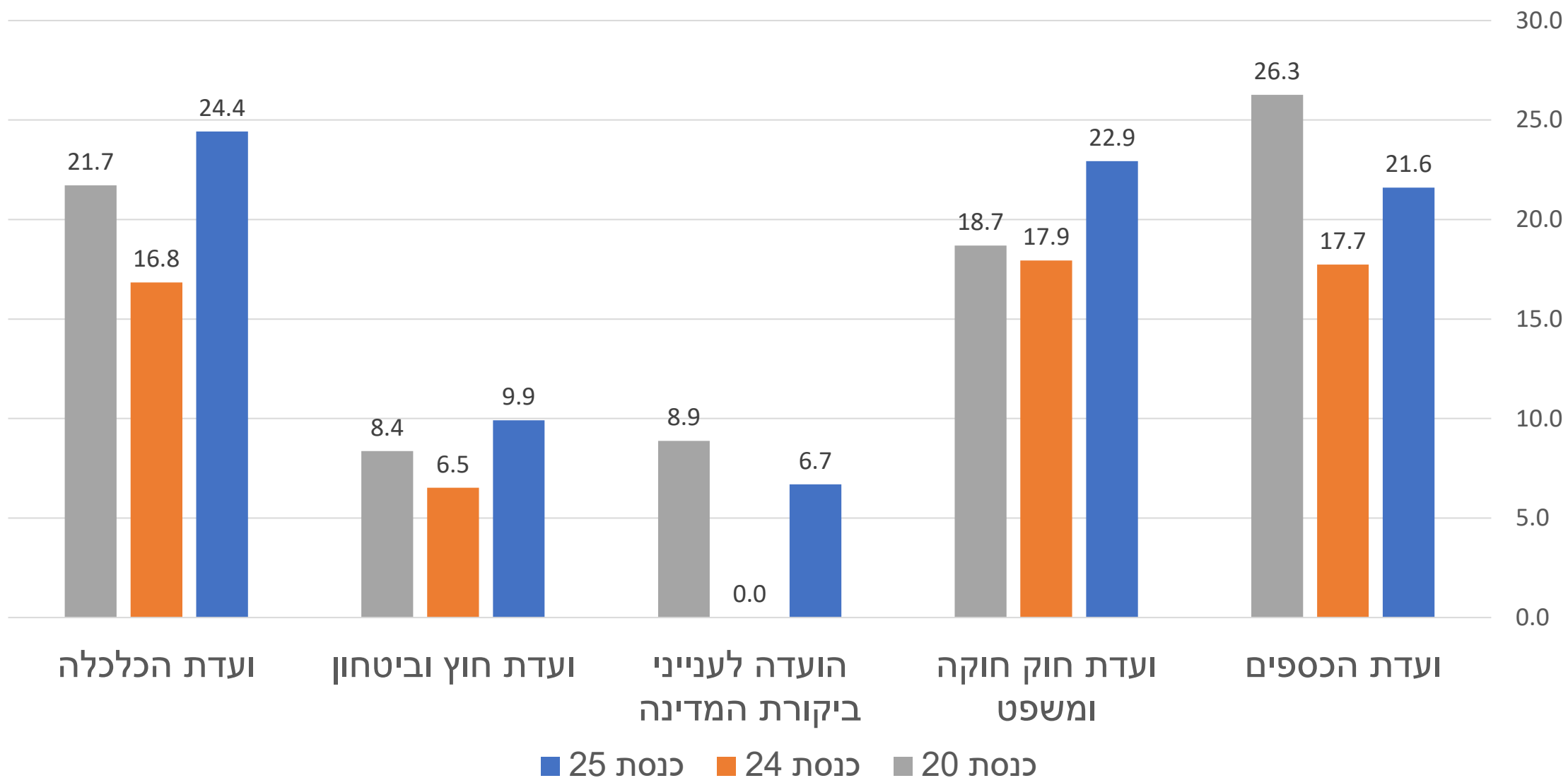

הצעות חוק פרטיות הכנסת ה-24 וה-25

■ הועלו להצבעה בקריאה טרומית
■ לא עלו להצבעה טרומית/מוזגו/נעצרו
■ עברו בקריאה שלישית
— שיעור עברו בקריאה שלישית

ועדות- מספר ישיבות ממוצע לחודש פעילות

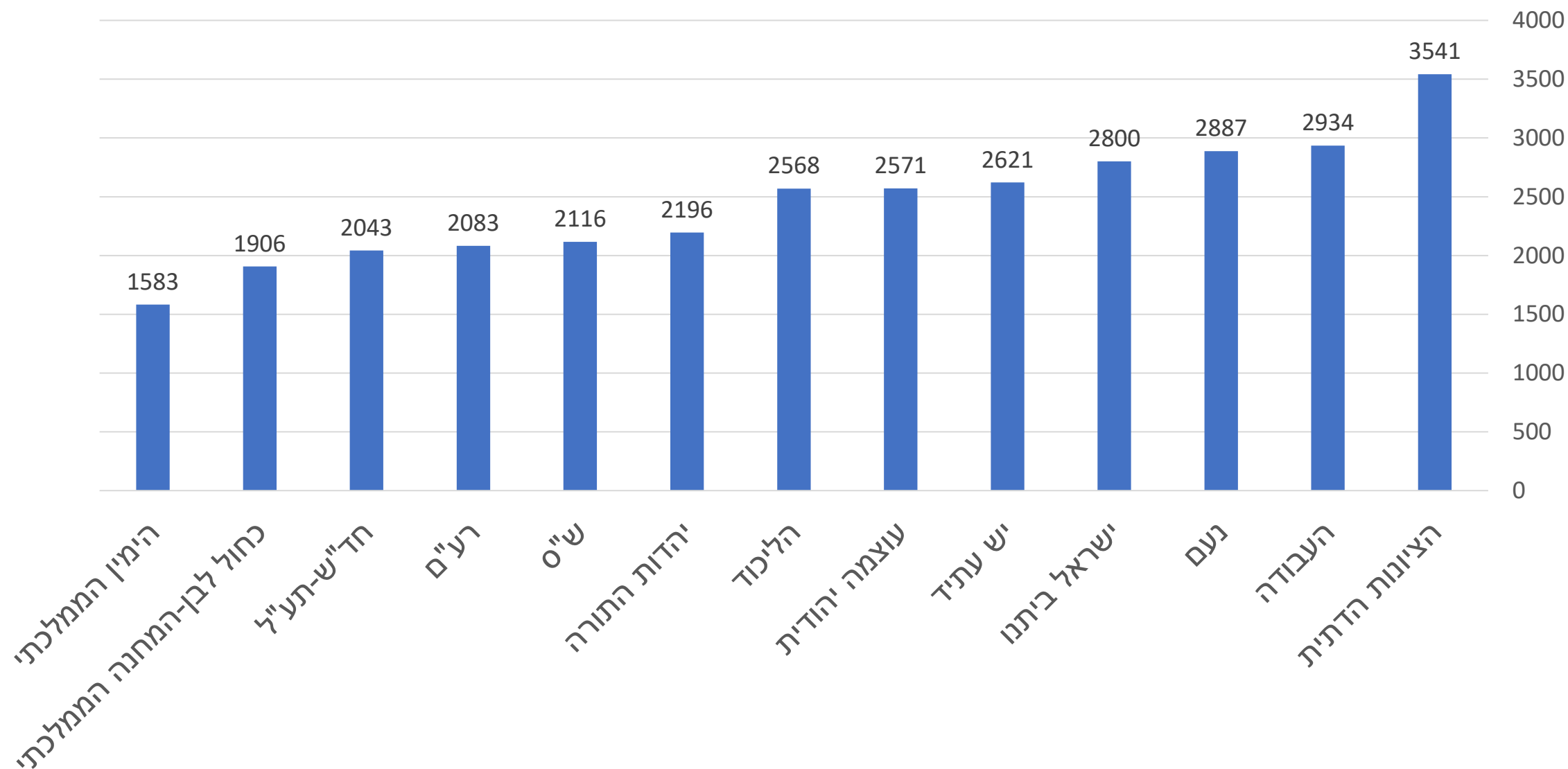

שחיקת התרבות הפרלמנטרית והתמעטות שיתופי פעולה

- זלזול בעבודת הכנסת ובתקנון
- פלטפורמה לרשתות החברתיות
- הסדרים אישיים
- עימות או שיתוף פעולה אופוזיציה/קואליציה
- משמעת קואליציונית דרקונית

ממוצע שעות נוכחות במשכן לפי סיעות

הנתונים נאספו מאתר "זמן כנסת" מתחילת כהונת הכנסת ה-25
16.11.22-1.9.25

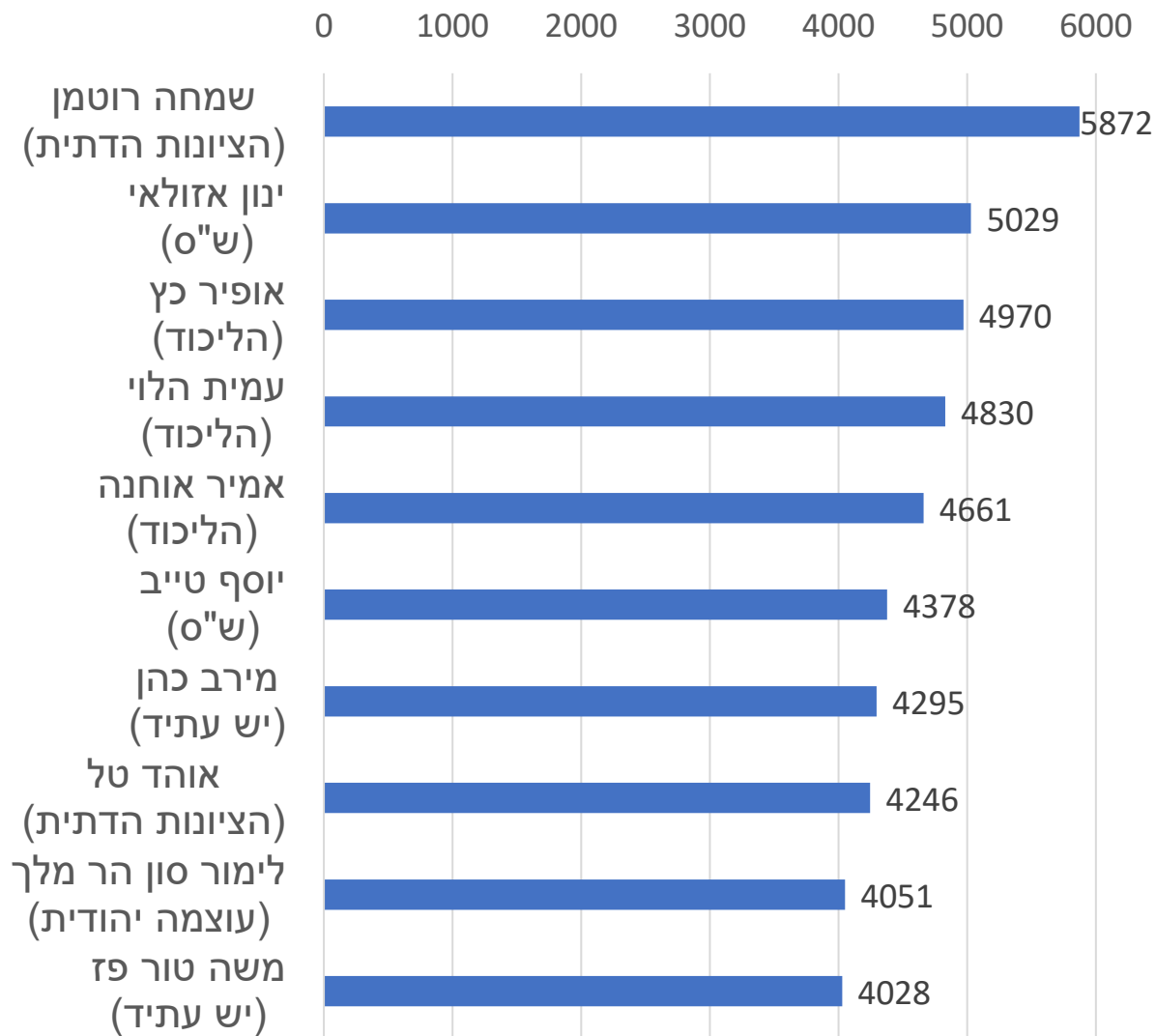

המכון
לחירות ואחריות

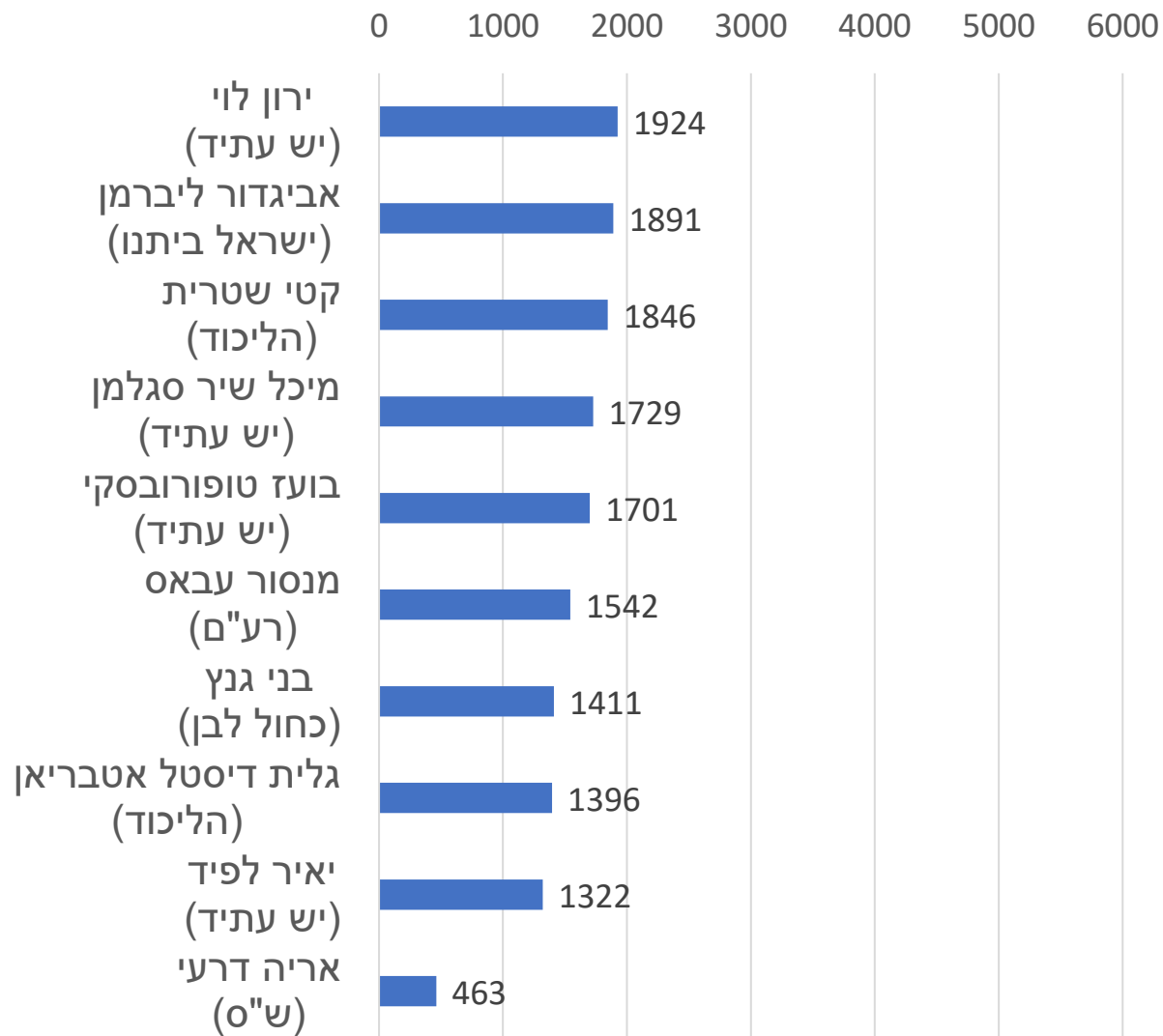
בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

הח"כים הנוכחים ביותר במשכן הכנסת ה- 25 (בשעות)

הח"כים הכי פחות נוכחים במשכן הכנסת ה- 25 (בשעות)

הנתונים נאספו מאתר "זמן כנסת" מתחילת כהונת הכנסת ה-25
16.11.22-1.9.25

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

כלים יתרונות וחסמים

הכלי	המהות	המצב הקיים
שאלות	אמצעי פיקוח פורמלי	זלזול בתשובות, זמני תגובה ארוכים, היעדר סנקציות לאי מענה
הסתייגויות	כלי אופוזיציוני מרכזי	מנוצל לפיליבסטר, שימוש יתר ששחק את האפקטיביות; לעיתים מנוטרלות ע"י יו"ר הכנסת
דיוני שליש	שליש מחברי הוועדות בכנסת יכולים לבקש דיון	חסר שיניים – היו"ר לא חייב לקיים דיון בזמן סביר
דיון 40 חתימות	מזמן את רוח"מ למליאה	נתפס ככלי סמלי אך יעיל בתודעה הציבורית
נאומים בני דקה	מאפשר זמן מוגדר לכל ח"כ לדון בכל נושא שירצה, ללא קשר לסדר היום	מנוצל כדי להעלות נושאים לרשתות החברתיות, מאבד ממשמעויותיו הפרלמנטריות; בעבר היה כלי משמעותי
זימון נציגי משרדי ממשלה לוועדות	ניתן להשתמש בחיוב הבאה ולחייב את המשרד לשלוח נציג	המשרד לא מחויב לזהות הנציג, פעמים רבות שולח דרגים נמוכים שלא מספקים מענה ונתונים.
הועדה לביקורת המדינה	היו"ר מגיע משורות האופוזיציה לפי חוק; יכולה להעלות נושאי פיקוח	ניתן להעלות דיונים רק על בדיקות של מבקר המדינה או ברוב של חברי הועדה; היעדר רוב שמאפשר יוזמות דיון, הוצאת צו הבאה לנציגי הממשלה
מניעת קיזוזים	מאפשר לאופוזיציה לעכב או לחבל בעבודת הקואליציה	קיזוזים משרתים גם את חברי האופוזיציה אשר אינם מראים מחויבות להצבעות במשכן

השפעות תפקוד לקוי של האופוזיציה על הדמוקרטיה

- היעדר חלופה שלטונית
- הקצנה פוליטית ודה לגיטימציה
- דרדור הדיון והשיח המקצועי
- שחיקת האמון
- הדרת מיעוטים
- פגיעה באיזונים ובלמים

פתרונות מוסדיים לשיפור התפקוד

- סנקציות על אי מענה לשאילתות
- הגבלת מספר הצעות החוק הפרטיות
- העצמת כוחן של הוועדות הקבועות
- חיזוק הקשר בין הכנסת לממשלה (לדוגמא יום תוכניות הממשלה)
- סנקציות על אי-מתן מידע מהימן מנציגי ממשלה
- הגדלת מספר חברי הכנסת

פתרונות לשיפור התפקוד - הכשרות ובניית יכולת

- הכשרות והשתלמויות- לח"כים חדשים ובאופן שוטף
- תקצוב והרחבת סגל לשכות הח"כים
- הרחבת הצוותים המקצועיים של ועדות הכנסת
- חיזוק הקשר עם ארגוני החברה האזרחית
- דרישות סף והשתלמויות חובה ליועצי ח"כים